

ІННОВАЦІЙНИЙ ПОГЛЯД НА ОСВІТУ В УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКОМУ КОНТЕКСТІ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ)

Павленко Тетяна Степанівна,
наук. співробітник
Державна науково-педагогічна бібліотека України
ім. В. О. Сухомлинського
м. Київ, Україна

Анотація: У статті розглядається динаміка наукових досліджень у галузі освіти та педагогіки в Україні та Республіці Польща у період з 2005 по 2024 роки. Основна увага приділяється бібліометричному аналізу дисертацій, які послужили джерелом для створення бібліографічного індексу «Освіта та педагогічна наука України та Польщі. 2005-2024». Виявлено актуальність інтернаціоналізації педагогічної науки в контексті суспільних трансформацій, впливу процесів глобалізації та європейської інтеграції освітніх систем. Особливу увагу приділено українсько-польському науковому партнерству.

Ключові слова: Бібліометричний аналіз, дисертаційні дослідження, інтернаціоналізація освіти, бібліографічний показник.

Мета дослідження. Висвітлити результати бібліометричного дослідження щодо аналізу потоку та динаміки дисертаційних досліджень учених України та Польщі в галузі освіти, виявити основні тенденції та особливості партнерської взаємодії в їх науковій діяльності.

В умовах глобалізації та євроінтеграційних процесів міжнародна наукова співпраця набуває особливого значення для модернізації національних систем освіти. Важливим прикладом є партнерські відносини між науковими установами України та Республіки Польща, що активно розвиваються під егідою Національної академії педагогічних наук України та Комітету педагогічних наук Польської академії наук. Співпраця має міждисциплінарний характер і охоплює широке коло напрямів: розвиток педагогічної теорії,

удосконалення освітніх програм, упровадження інноваційних технологій навчання, підвищення кваліфікації педагогів. Актуальними є спільні дослідження, спрямовані на аналіз і вдосконалення освіти в умовах глобальних викликів і соціально-культурних трансформацій. Результати таких досліджень сприяють адаптації студентської молоді до нової професійної реальності та підвищенню ефективності навчального процесу. Важливу роль у забезпеченні об'єктивної оцінки результативності наукової діяльності відіграють бібліометричні інструменти, зокрема міжнародна платформа Google Scholar та національна інформаційно-аналітична система «Бібліометрика української науки». Використання бібліометрії дозволяє аналізувати структуру і динаміку наукових публікацій, визначати пріоритетні напрями досліджень, провідні наукові школи та рівень міжнародної співпраці.

У рамках підготовки бібліографічного покажчика «Освіта і педагогічна наука України і Польщі. 2005–2024» проведено моніторинг дисертаційних робіт, присвячених розвитку освіти й педагогічної науки в обох країнах. Опрацьовано 84 дисертаційні дослідження, з яких 57 (68%) виконано на здобуття наукового ступеня кандидата наук, 27 (32%) – доктора наук. Динаміка захистів свідчить про окремі періоди спаду, зокрема у 2009 р. та 2022–2023 рр., що пояснюється дестабілізацією освітньо-наукової діяльності внаслідок війни.

Гендерний аналіз показав суттєву перевагу жінок серед здобувачів (75% проти 25% у чоловіків). Тематичний розподіл досліджень засвідчив домінування спеціальності 13.00.01 – «Загальна педагогіка та історія педагогіки» (66% робіт), що пов'язано з високою актуальністю дослідження досвіду польських науковців у галузі впровадження освітніх інновацій, розвитку дошкільної освіти, підготовки педагогів до інтегрованого навчання. Друге місце займає спеціальність 13.00.04 – «Теорія та методика професійної освіти» (22% робіт), що підтверджує ключову роль професійної підготовки педагогічних кадрів у забезпеченні якості освіти. За кількістю захищених дисертацій лідирує Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (32% робіт), далі – Дрогобицький державний

педагогічний університет імені Івана Франка (26%), Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка (23%) та Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова (17%). Ці показники свідчать про значний науковий потенціал установ та сталі традиції наукових шкіл.

Висновки. Результати проведеного бібліометричного аналізу дають підстави стверджувати, що дослідження в галузі педагогічної науки є важливим підґрунтям для реформування освітньої системи України, підвищення її якості та інтеграції у глобальний освітній простір. Подальший розвиток цієї сфери потребує державної підтримки, посилення міжнародного партнерства та впровадження сучасних наукометричних підходів для моніторингу ефективності наукової діяльності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Гордієнко В. Єдність помислів і дій / Валентина Гордієнко // Освіта і сусп-во. – 2024. – Груд. (№ 12). – С. 12–13. URL: https://naps.gov.ua/uploads/files/press/ois/2024/ois12_2024.pdf
2. Освіта і педагогічна наука України і Польщі. 2005–2024 = Edukacja i nauka pedagogiczna Ukrainy i Polski. 2005–2024 : бібліогр. покажч. / [передмова: Я. Лащик, Н. Ничкало, Л. Березівська ; упоряд.: Л. Пономаренко, Н. Кропачева, Т. Павленко; наук. ред. Л. Березівська ; бібліогр. ред.: Л. Пономаренко] ; НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. – Київ ; Варшава ; Вінниця : ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського – Київ : ТОВ «Юрка Любченка», 2024. – 448 с. URL: https://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2dahohichna_nauka_Ukrayiny_i_Polshchi%E2%80%932024.pdf
3. Пономаренко Л. О., Павленко Т. С. Вивчення української мови у закладах освіти: бібліометричний аналіз дисертаційних досліджень. Інноваційна педагогіка : наук. журнал. 2022. № 52. С.34–42. URL: <http://socrates.vsau.org/repository/getfile.php/32527.pdf> (дата звернення: 29.06.2025).